

Filosofien bak velferdsstaten

Taler

Trygve Bratteli

- 1 For å forstå hva «velferdssamfunnet» har betydd for den første generasjon som opplevde det, må en se det på bakgrunn av det som gikk forut for det.

Da jeg var ganske ung, overveide jeg å emigrere til Amerikas forente stater, der
5 nære familiemedlemmer alt var. Denne interesse førte meg til en bok om Amerika, skrevet av en kjent norsk konservativ politiker. Som motto for boken var satt ordspillet: «Svøm eller synk». Dette var en hyldest til det daværende barske amerikanske systemet. Svøm eller synk - det var den harde livslov som angivelig utløste livskraften i det europeisk sett unge amerikanske samfunn.

10 Og denne livslov kunne en stort sett utlede også av de europeiske samfunn, slik de var i mine foreldres generasjon og i mine yngre år. Den enkelte var henvist til å slå seg fram som best han kunne. Svømte han framover og oppover, var det bra både for ham selv og samfunnet. Men ble han slått ut og sank til bunns, var det
15 hans eget ansvar. Dette var generelt sett ikke noe ansvar for det felles samfunn.

Allerede dette korte riss leder våre tanker inn på hvor sterkt det gamle samfunn er forandret til de samfunnsformer vi har sett utvikle seg i de senere ti-årene.

20 Nå skal en om samfunnshistorie selvsagt være ytterst varsom med å skjematiskere. Samfunnsformene er først og fremst preget av ustanselige forandringer. Det er ingen skarpe grenser mellom forskjellige tidsaldres «systemer». I hver tidsperiode kan vi finne røtter som går langt ned i fortiden, og vi finner nye skudd som varsler om samfunnsformer som skal komme. Slik også med den
25 lange utvikling som førte fram til det som etter hvert mange steder ble kalt «velferdssamfunnet». For å få tak i noen av dens viktigere særtrekk, og grunntankene i den politikken som skapte den, er en imidlertid i noen grad henvist til skjematiske beskrivelser.

Spesielle impulser skulle tidlig sette fart i denne utviklingen. Store kriger huskes etterpå i første rekke for deres store materielle ødeleggelser og for deres massemyrderier. Slik også med den første verdenskrigen. Denne gigantiske kamp på liv og død mellom de mest industrialiserte nasjoner, ga imidlertid
35 nødvendigvis også meget sterke impulser til teknikk og produksjonsevne.

Mere grelt enn noen gang før ble det et spenningsforhold mellom de produksjonsmuligheter som var skapt og de daværende samfunns evne til å nyttiggjøre seg disse nye produktivkrefter. Det ble til overmål demonstrert at de
40 land som var best utstyrt med de nye moderne produksjonsmidler - Tyskland og Amerikas forente stater - relativt kom opp i den verste massearbeidsløsheten og den største menneskelige nød. Her finner vi kanskje de viktigste røtter til mellomkrigstidens skjebnesvangre historie, - den som førte til diktaturenes frammarsj og til den andre verdenskrigen.

45 All tidligere historie om de store folkegrupper er beretningen om slitets, fattigdommens og ofte håpløshetens tilværelse. Men de store politiske dramaer kommer først med en utvikling som tar fra den fattige også det lille han har.

50 Den store krisen satte fart i debatt og strid om de fundamentale idéer det daværende samfunn var basert på. Gamle trossetninger ble rokket og mange falt i grus. Menneskene søkte etter nye veger ut av uføret. Og en kan etter hvert spore mer systematiske tiltak for en økonomisk og sosial politikk, som med nye sterke impulser etter en ny verdenskrigs katastrofe skulle føre fram til
55 velferdsstaten. I de nordiske land begynte dette kapittel i 1930-årene og har fortsatt opp til våre dager.

La oss her imidlertid et øyeblikk følge en annen og noe lengre veg som har vært med å forme ideen om velferdsstaten i mange nasjoner, blant annet i de nordiske
60 land. Langt tilbake i vår historie har menneskene utviklet en sterk rettsfølelse, i Norge uttrykt med slike gamle ord som at «Med lov skal landet bygges og ikke med ulov ødes», eller den kjente regel om at «Ingen skal dømmes uten etter lov, og ingen skal straffes uten etter dom.» Denne sterke rettsbevisstheten har lange tradisjoner i Norge.

65 Til dette kom tidlig striden for like politiske rettigheter, for alminnelig stemmerett og valgbarhet - først for alle menn og senere også for alle kvinner.

70 Både idéer og resultater av den lange striden for retts-sikkerhet og politiske
rettigheter er integrert i fundamentene for den samfunnsform som kalles
velferdsstaten. I tillegg til dem kommer de nye sosiale og økonomiske elementer
i dette samfunnet, og den endrede oppfatning av forholdet mellom de enkelte
og det felles samfunn.

75

Tilsvarende trekk i utviklingen av mange vestlige samfunn er grunnlaget for den
engelske sosiolog T. H. Marshalls påvisning av de tre trinn som har ført til
velferdsstaten. Det første er erobringen av de juridiske rettigheter som i dag kan
sammenfattes i alminnelig retts-sikkerhet. Det andre er de politiske rettighetene
80 basert på alminnelig stemmerett. Det tredje er de sosiale rettigheter som
fullbyrder velferdsstaten. Her finner en også kjernen i en evolusjonær, en
reformistisk samfunnsutvikling. På alle tre trinn har de store folkegrupper
kjempet seg til delaktighet og likeverdighet i rettigheter som tidligere var
reservert eksklusive og privilegerte grupper.

85

Den sterkeste kraft bak denne utviklingen er den demokratiske
arbeiderbevegelse. Det var dens oppgave å organisere og lede striden for å sikre
politiske og sosiale rettigheter for grupper som var holdt utenfor i
privilegiesamfunnet.

90

Men i noe varierende grad ble utviklingen av elementene til velferdssamfunnet
også støttet fra en annen krets og en annen tankegang. Det dreier seg om sosiale
og politiske mellomgrupper som tradisjonelt og ut fra sin posisjon så det som en
hovedoppgave å bygge bro over skarpe motsetninger i samfunnet, en aktiv
95 politikk for å jevne ut sosiale og politiske motsetninger og dermed fjerne kildene
til sosial og politisk uro. Slike forestillinger hadde kanskje lettest for å slå rot i
mindre nasjoner med relativt oversiktlige indre forhold. En slik politikk tok
sikte på å unngå en rekke opprivende sosiale forhold, og med det løse problemer
knyttet til industrialisering og modernisering på en langt mere human måte enn
100 en hadde sett eksempler på i større europeiske stater. Sterke impulser til den nye
politikken kom indirekte fra erfaringer og observasjoner fra Tyskland, hvor helt
andre politiske metoder ble brukt for å fremme en proklamert bestrebelse på å
skape en sosial enhet. Men denne bevegelse var inspirert av krefter som lå langt
til høyre i det politiske spektrum.

105

De sosiale grunntanker i velferdsstaten tok i stor utstrekning form i den brede
internasjonale debatt i ti-året før den andre verdenskrigen. I de nordiske og

110 enkelte andre land begynte utviklingen også å gi forvarsler om det som skulle komme. Imidlertid var det forholdene ved verdenskrigens slutt som for alvor satte fart i utviklingen av det som etter hvert ble betegnet som velferdsstaten.

115 En brutal og katastrofal krig hadde lært folk en del som kunne komme til nytte når fredens samfunn etterpå skulle formes. En nyttig impuls var de store folkemassers bevisste krav til det samfunn som nå skulle komme. Etter den første verdenskrigen var manges drøm å komme «tilbake til det normale», og det normale var førkrigsforholdene i den glans de tegnet seg i minnet etter en lang krigs redsler. Etter den andre verdenskrigen var stemningen den stikk motsatte. Aldri mer tilbake til mellomkrigstiden - til massearbeidsløshetens og
120 diktaturenes periode - ble det bevisste folkekrav i alle vestlige land.

I tillegg hadde nasjonene i sin nød lært noe annet. De hadde lært hvilken enorm produktivkraft et moderne industriland kan utvikle ved bruk av en statlig planøkonomi.

125 Forholdene innbød ikke til å la det enkelte menneske svømme som best det kunne. Klarere enn noen gang før ble det at det enkelte menneske bare kan trygge seg selv gjennom et fellesskap, et samfunn systematisk basert på gjensidige plikter og rettigheter. Og dette gjaldt nå ikke lenger bare retts-sikkerheten og
130 den politiske frihet. Det gjaldt like meget de fundamentale vilkår for menneskets sosiale og økonomiske tilværelse. Livets harde skole hadde beredt menneskene mentalt til den nye politikk som skapte velferdsstaten. Sentrale stridsspørsmål fra tiden før krigen ble etterpå samlende politiske mål for hele nasjonen.

135 Kjernen i det nye var fellesskapets nye plass. Bare ved en aktiv felles innsats fra samfunnet kunne det enkelte menneskes tilværelse trygges. Det ble den sentrale oppgave for staten å sikre full sysselsetting, økonomisk vekst og en mer rettferdig fordeling av produksjonens resultater. Fra å ha vært en fanfare for den demokratiske arbeiderbevegelsen, ble dette etter hvert en felles målsetting for
140 alle politiske partier i de nordiske land.

En kan gjerne si at det lå en revolusjonær kraft i denne nye målsetting, som i sine praktiske konsekvenser har skapt velferdsstaten. Det er stadig bred diskusjon om hvorvidt dette i sin nordiske form er kapitalistisk eller sosialistisk, eller om det er
145 en blanding med trekk fra begge disse skjemaer. Jeg nøyer meg her med å understreke at det i hvert fall er et helt annet samfunn enn det som eksisterte

etter den første verdenskrigen, med massearbeidsløshet, diktaturer, og som endte i en verdenskrig.

150

Velferdsstaten har akseptert som et ansvar for fellesskapet å dekke primære menneskelige behov, som arbeid og inntekt, bolig, utdanning, helsepleie, trygghet under sykdom og alderdom. Hvert enkelt av disse punkter dekker kapitaler om den politiske strid i den siste menneskealder, ja i hele vår moderne historie. Ennå er det nok strid om tempo og omfang og om detaljordninger. Men om hovedelementene i den nye samfunnsordning er det neppe alvorlig strid annet enn fra mindre grupper av ekstremister.

155

Det viktigste av disse nye trekk er den økonomiske politikken ansvar for at den enkelte har arbeid og inntekt. Det er fundamentet for de manges økonomiske og sosiale tilværelse.

160

I de fleste moderne land har samfunnet tatt det sentrale ansvaret for å skaffe til veie tilfredsstillende boliger i nødvendig antall. Dette er blitt en hovedoppgave for staten og kommunene. Den nye boligpolitikk har meget langt avskaffet det gamle system med private gårdeiere av andres boliger. I noe forskjellige selskapsformer har hver familie gjennom et fellesskap fullt herredømme over sin egen bolig.

165

I mange land er utdanningssystemet totalt forandret, særlig kvantitativt, men etter hvert også kvalitativt. Det gir grunnlag for å avskaffe det gamle klasseskille når det gjelder muligheter for utdanning, og skaper stadig mere likhet i disse muligheter. Det er kanskje et av de klareste varsler om at samfunnet er noe annet enn i min ungdom. At dette også skaper nye vansker, skal jeg komme nærmere inn på under omtale av velferdsstatens problemer.

170

175

Også den moderne helsepleie er et område der fellesskapet har tatt på seg stadig nye oppgaver. Det gjelder så vel sykehus og medisinsk behandling og pleie, den offentlige organisasjon av leger og tannleger, og de mange andre tiltak som inngår i helsepolitikken i vår tid. Også dette har et omfang som nok volder noen bekymringer hos de statlige og kommunale myndigheter som har det direkte administrative ansvar for økonomien i det nye system.

180

Folketrygden blir av mange sett på som den dominerende sluttsten i det byggverk som kalles velferdsstaten. Prinsipielt og praktisk har vel Sverige vært et

185

foregangsland på folkepensjonens område. Men Norge og andre land har fulgt tett etter. De sosiale pensjonsordninger er bygget ut i et omfang som har gjort dem til et dominerende trekk i samfunnsøkonomien. Samtidig er ordningene i utbyggingstiden litt av en hodepine i den økonomiske politikken.

Jeg har brukt disse konkrete, om enn grovt tegnede illustrasjoner for å etterspore den vidtgående prinsipielle forskjell mellom dagens velferdssamfunn, og de samfunnsforhold det vokste ut av. Ikke mange ville i dag se det som et ideal å henvise det enkelte menneske til, ved hjelp av egne disposisjoner, alene å ta ansvaret for om han skulle svømme eller synke.

Vi må alle akseptere vår tilhørighet og avhengighet av et menneskelig fellesskap for å løse våre personlige problemer, og vi må alle gi fellesskapet muligheter for å ta dette ansvaret for vår tilværelse.

Er vi rede til også å gjøre det? Her nærmer vi oss velferdsstatens nye problemer, som setter sitt preg på alle høyt utviklede land.

Velferdsstatens sikreste støtter er naturlig nok de brede folkegrupper av den generasjon som har gjennomlevet den utvikling som skapte den. De som har gått vegen med fra slitets og fattigdommens rike og til velferdsstaten, de vet hva de har vunnet. Og det de har vunnet, det vil de forsvare. Ikke slik at alle problemer er løst, eller at vi nå er framme i den best tenkelige av alle verdener. Men bevisstheten om det som er vunnet, gir kanskje noen tålmodighet overfor de nye utfordringer som etter hvert melder seg.

Annerledes med nye generasjoner som først har blitt samfunnsbevisste under et langt fremskredet studium av velferdssamfunnet. De bærer ikke på minner om forgangen fattigdom. De møter uten slik ballast de problemer som er avdekket nettopp ved vår tids moderne industrialiserte samfunn.

La meg her sammenfatte et par hovedtrekk ved velferdsstaten slik den nå oppfattes. Den omfatter vidtgående sosiale og økonomiske nyordninger som har latt den individuelle hjelpeløshet erstattes av et system med fellesskapets ansvar, basert på gjensidige rettigheter og plikter. Men utover det bærer den med seg tradisjonene om menneskets ukrenkelighet, om rettssikkerhet og politisk frihet. Og den utvikler de juridiske og demokratiske rettigheter videre for å møte nye behov.

Det er disse økonomiske og sosiale, rettslige og politiske rettigheter som i sum er velferdsstaten. De økonomiske og sosiale rettigheter alene gir ikke noen velferdsstat. En stat med diktatur og indre terror er ikke noen velferdsstat.

230

Den utvikling som er skildret, har vært basert på en økonomisk vekst som i styrke og kontinuitet har vært bemerkelsesverdig, spesielt sett i historisk perspektiv. Denne sterke vekst har gitt grunnlag for en påtakelig bedring av store folkegruppers levestandard. Men har utviklingen også ført med seg en mer rettferdig fordeling mellom grupper og distrikter - og noen vil i dag føye til: mellom land og verdensdeler? Mens den økonomiske veksten er utvilsom, har den mer rettferdige fordeling vært tvilsom. Og den siste tvilen er økende, ettersom det blir stadig flere som ikke har opplevd den store forandringen i levestandarden som en personlig erfaring. Dette fører til at stadig større oppmerksomhet blir rettet mot fordelingen i samfunnet. Det retter seg mot inntekter og inntektspolitikk, mot fordelingen av arvet eller ervervet formue, fordelingen av byrder i det felles samfunn, og ikke minst: fordeling av makt og innflytelse i samfunnet.

235

240

245

Den økende uro omkring slike spørsmål vil føre til presisering av nye krav til et akseptabelt velferdssamfunn.

Dette gjelder også nedarvede eiendomsformer sett i relasjon til på den ene side de enorme kapitalansamlinger i det avanserte industrisamfunn, og på den andre siden problemer som knytter seg til store private besittelser av grunneiendom i et sterkt ekspansivt industrisamfunn.

250

Straks etter den andre verdenskrigen var det tilløp til meget liberale tolkninger av omfanget og begrensningen av den private eiendomsretten. I de senere år har det vel heller vært en tendens til stramning av tradisjonelle eiendomsbegreper.

255

For min del synes det utvilsomt at hvis privat eiendomsrett til store kapitalkonsentrasjoner eller grunneiendommer ikke skal kollidere skjebnesvangert med en ekspansiv velferdsstats legitime behov, vil eiendomsretten måtte undergå betydelige modifikasjoner. Hvis gamle former stenger for nytt liv, vil direkte konfrontasjoner neppe være til fordel for de gamle former.

260

265 Med utgangspunkt i fordelingen av makt og innflytelse er vi også stillet overfor flere klare tendenser som går ut over velferdsstatens hittidige status. Jeg tenker på den videre utviklingen av demokratiske styreformer. Dette møter vi dels i den brede bevegelse for industrielt demokrati, for de ansattes representasjon og deltakelse i bedrifters og institusjoners besluttede organer. Den samme tendens
270 finner vi på et annet område i sterk økende interesse for lokalt demokrati, for at flest mulig mennesker skal ha direkte innflytelse på forhold som gjelder dem selv. Slike tendenser til utvidelse og utdyping av demokratisk innflytelse vil ventelig i økende grad komme til å prege den kommende samfunnsutviklingen.

275 Et annet interessant problem er de kulturelle og sosiale virkninger av det nye utdanningssystemet. Etter hvert som hele folket går gjennom dette, vil det få store virkninger på forskjellige områder. Når alle får god utdanning, vil det ventelig gi øket styrke til krav om likestilling også på andre felter i samfunnslivet. Det nye systemet har allerede hatt betydelige virkninger på forholdet mellom
280 generasjonene, - og disse virkningene er delvis negative. Den lange - og for stadig flere forlengede - utdanningstid fører klart til at aldersgruppene isolerer seg fra hverandre. Ungdom og unge mennesker opp til betydelig alder blir i sitt virke isolert til sine egne årsklasser og sitt eget tidsavgrensede erfaringsområde. Dette tror jeg er svært lite heldig for de unge årsklasser, og det er minst like lite heldig
285 for de eldre årsklasser som i sin arbeidsdag uten å ha bedt om det på liknende måte blir isolert fra den framrykkende ungdom. Vi kan ikke sikkert vite hva alle følger blir av et så fundamentalt innslag i samfunnet som det nye utdanningssystemet. Vi har villet det, og fører det fram i tillit til at følgene i overvekt vil bli positive både for den enkelte og for fellesskapet. Det er i alle fall
290 et meget interessant element i formingen av velferdsstaten.

Velferdsstaten er formet samtidig med industriens sterke ekspansjon. Vi har tatt til inntekt dens sterke produksjonsvekst, og vi stilles i økende grad overfor regningen: rovdrift på naturens ressurser og forstyrrelser av miljøene. Dette er i
295 ferd med å bli også velferdsstatens sentrale problemer. Det er i hele verden i gang en omfattende diskusjon om dette. Meningene er så sterkt delte at informasjonene lett kan bli forvirrende. Sikkert er det at vi på en annen måte enn hittil må ta ansvaret for en forsvarlig forvaltning av jordens begrensede ressurser. Dette kravet stilles særlig sterkt for ressurser som ikke fornyes, og som
300 det tæres særlig sterkt på i den teknologi som er grunnlaget for velferdsstatens økonomi. Nasjonalt og internasjonalt må det her skaffes innsikt og oversikt som gir grunnlag for forsvarlig disponering. Dette gjelder ikke minst den fremtidige

energiforsyningen, som er et av fundamentene for den videre utviklingen av
305 velferdsstaten.

Miljøforstyrrelsene har etter hvert blitt så skremmende at det har utløst en
økende aktivitet for å unngå dem. Effektive løsninger er her nødvendige om det
i framtiden skal eksistere samfunn hvor folk føler velferd. Reduksjon og
310 eliminasjon av forurensning og forsøpling av natur og miljø er en
hovedoppgave. Den vil måtte løses som et naturlig ledd i den produksjon som
forårsaker kildene til forurensningen. Det vil koste noe - kanskje meget - men
det vil koste mindre enn følgene av en alminnelig forsøpling av hele
industri-samfunnet. Jeg tror mennesket har stor evne til å løse oppgaver når det
315 er nødt til å finne en løsning. Det er den situasjon vi her står i. Forurensningens
kilder er internasjonale, og fjernelsen av dem er en internasjonal oppgave som
alle land må være med på.

Det er et vell av oppmuntrende resultater fra den innsats som her gjøres mange
320 steder i verden. Jeg er ikke i tvil om at menneskene skal kunne sikre denne
forutsetning for sin framtidige velferd.

For den enkelte er det viktigste miljøet der han hver dag lever sitt liv, dvs. i
bomiljøet og arbeidsplassens miljø. Det siste er for de store grupper av
325 lønnstakere i ferd med å komme i sentrum av deres miljøverninteresse. Og her er
det meget å gjøre, ikke minst i den industri som hittil har vært sett på som
helsefarlig - på grunn av gasser, støv, støy eller ulykkesfarer. Å sikre hverdagens
arbeidsmiljø er en hovedsak i den videre utvikling av velferdssamfunnet.

330 Det moderne samfunn har kommet meget lenger i sektorplanlegging enn i total
planlegging. Når en samfunnsoppgave blir erkjent og akseptert, blir det
organisert en sektorinnsats for en mest mulig effektiv løsning av den. Dette kan
lett føre til meget skjeve totale løsninger, - spesielt når det gjelder miljøet. Ta
som eksempel studentenes boligbehov, som er tatt opp i de fleste land. Det er
335 bygget ut omfattende studentbyer, hvor de unge mennesker blir like isolerte i
fritid som i arbeidstid. - Blant annet den forlengede levealder og den
rommeligere samfunnsøkonomi stilte den oppgave å skaffe pensjonister bedre
husrom. Så setter en i gang med å bygge blokker og bydelar med husrom for
bare gamle mennesker. Den storstilte boligbygging på store felter fører lett til
340 samtidig innflytting av unge ektepar. Også dette skaper en ensidig
alderssammensetning i store områder. Det ideelle mål for den totale bosetting

345 burde være den størst mulige blanding av generasjonene fra pensjonister til småbarn, helt ut i det enkelte lille boligmiljø. Det ville av mange grunner gi mer velferd enn isolater for hver generasjon.

De omfattende sosiale pensjons- og støtteordninger har formet et bredt nettverk som alle mennesker kommer i kontakt med. Sammen med andre institusjoner i velferdsstaten krever det en meget stor administrasjon og en armé av offentlige 350 tjenestemenn. Dette kan sett fra en side skape en stor kontaktflate mellom den enkelte og velferdsstaten. Men en stor kontaktflate er en like stor friksjonsflate. Og dessverre har utbyggingen av administrasjonen som en hyggelig serviceordning ikke holdt følge med den veldige utbygging av de store sosiale tiltak. Nødvendige og nyttige sosiale tiltak fører derfor ofte til irritasjon og ikke 355 til følelse av velferd. Utviklingen av en velferdsskapende menneskelig kontakt i vårt gjennomorganiserte og gjennomadministrerte samfunn stiller seg som en hovedoppgave.

I den siste tid har det i førende velferdsstater som i de nordiske land oppstått et 360 politisk krisefenomen som er ganske alvorlig. Jeg har presisert at velferdssamfunnet er en ordning mellom den enkelte og fellesskapet basert på gjensidige rettigheter og plikter. Den generasjon som har opplevd det gamle klasesamfunnet fra skyggesiden, godtar lettest både rettighetene og pliktene. Men i en delvis nyreaksjonær tretthetsperiode viser det seg å ha appell til 365 betydelige grupper å godta rettighetene, men protestere mot pliktene. Sagt mer konkret: Det har i flere land vært mulig å ryste det politiske miljø ved protestvalg mot de skatter og avgifter som er en følge av og en forutsetning for å opprettholde velferdsstatens relative trygghet for den enkelte. For min del tror jeg dette er forbigående. Om noen fikk muligheter for å rasere vesentlige sider av 370 velferdsstaten, så vel dens plikter som dens rettigheter, ville det utløse en storm som ville få dagens skatteprotester til å fortone seg som en mild sommerbris.

Den utvikling som skulle ende i velferdsstaten ble satt i gang under de store kriser omkring 1930. Den ble avbrutt av den siste verdenskrigens seks års 375 katastrofe, som lammet all positiv sosial utvikling. Så tok den sterke fart når nasjonene i protest mot den gjennomlevde katastrofe satte kreftene inn for å forme en bedre verden. I motsetning til andre samlende og skillende ideologier hadde velferdsstaten knapt noen sammenfattende teori. Velferdsstaten vokste fram gjennom etableringen av de elementer den etter hvert skulle komme til å 380 bestå av. Denne utvikling kom langt før denne samfunnsformen endog fikk et

felles navn - ja strengt tatt har den det ikke den dag i dag. Derfor er velferdsstaten vel et gjenstridig objekt for studenter som måtte føle seg kallet til å gi den en idéhistorisk generasjons plassering i systemenes og ideologienes verden.

385

Heller ikke gir den oss noen arbeidstegning som kan brukes til å kontrollere om velferdsstaten er fullbyrdet. Samfunnets endeløse forandringer fører selvfølgelig aldri fram til noen endelig fullbyrdelse. Hver generasjon stiller sine krav og sine oppgaver. I sine mest avanserte former har velferdsstaten mer enn fullbyrdet mange av de konkrete mål unge våkne mennesker stilte seg for 30-40 år siden, eller tidligere. For unge mennesker i dag gir den bare et startgrunnlag. Og nye generasjoner får nok å gjøre når de skal fullbyrde sine mål: Bringe jordens ressurser under sikker forvaltning, verne naturmiljøer og forme nye kulturmiljøer, stoppe forurensningene ved deres kilder, fra vår tids teknologi skape en økologisk balanse som gir menneskene levemuligheter i all framtid, bringe befolkningsøkningen under kontroll, sikre menneskerettighetene over hele verden, bygge ut velferdsskapende systemer for kontakt i et stadig mer komplisert samfunn, sikre alle mennesker lik verdighet og likestilling. For min generasjon er det slik at om vi tar et øyeblikksbilde, dvs. et stillestående bilde av dagens mest avanserte velferdssamfunn, så vedkjenner vi oss denne skapning - vi er stolte av den. Men straks vi vender blikket bort fra det stillestående bilde, ser vi at alt fortsatt er i levende bevegelse. Det samfunn menneskene former de neste 10-15 år vil bli noe vesentlig annet enn et øyeblikksbilde av dagens velferdssamfunn. Vi vet ikke en gang om det da fortsatt vil bære dette navn: velferdsstaten.

410

Kilde

Scheflo, Inge (red.): Demokratisk sosialistisk perspektiv, Oslo 1976, s. 66-72

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/filosofien-bak-velferdsstaten>

415